

ΤΕΣΤ ΠΟΛΛΑΠΛΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

Υπογραμμίστε τη σωστή απάντηση ή τις σωστές απαντήσεις.

Έκτο ερωτηματολόγιο.

- 1) Ο νεότερος τεχνολογικός πολιτισμός: ευνοεί τη δημιουργία εσωτερικής διγλωσσίας του τύπου της καθαρεύουσας / ευνοεί τη διατήρησή-της / ευνοεί την άρση της εσωτερικής διγλωσσίας.
- 2) Σε διγλωσσική κατάσταση του τύπου της καθαρεύουσας, η “υπέρθετη ποικιλία” χρησιμοποιείται: απο μία μειοψηφία / περίπου απο το μισό πληθυσμό / απο την πλειοψηφία των ομιλητών.
- 3) Σε διγλωσσική κατάσταση με βάση τη χρήση δύο φυσικών γλωσσών ή δύο διαλέχτων, η “υπέρθετη ποικιλία” μπορεί σε κάποια συγκεκριμένη χρονική στιγμή να χρησιμοποιείται: απο μία μειοψηφία / περίπου απο το μισό πληθυσμό / απο την πλειοψηφία των ομιλητών. (Σκεφτείτε πως η μία απο τις δύο γλώσσες βαθμιαία θα επικρατήσει.)
- 4) Σε διγλωσσική κατάσταση του τύπου της καθαρεύουσας, οι ομιλητές που χρησιμοποιούν την “υπέρθετη ποικιλία” το κάνουν αυτό: συνεχώς / ένα μέρος του χρόνου.
- 5) Η δημιουργία διγλωσσίας, είτε εσωτερικής είτε εξωτερικής, προϋποθέτει: σαφή εθνική συνείδηση / εκτίμηση της ντόπιας πολιτιστικής παράδοσης / ασάφεια ως προς την εθνική ταυτότητα / περιφρονητική στάση απέναντι στην πλειοψηφία του λαού / θαυμασμό κοινωνίας τοπικά ή χρονικά απομακρυσμένης.
- 6) “Ανοιχτές κοινωνίες” (δηλ. κοινωνίες χωρίς πολλά “στεγανά”): ευνοούν τη δημιουργία εσωτερικής διγλωσσίας / βοηθούν στη διατήρησή-της / δέ βοηθούν στη δημιουργία-της.
- 7) Οι διάφορες “καθαρεύουσες” θεωρούνται δύσκολες, «δέ μαθαίνονται», επειδή: έχουν δύσκολους γραμματικούς κανόνες / έχουν πλούσιο λεξιλόγιο / έχουν λεξιλογική και σημασιολογική ασάφεια / οι γραμματικοί κανόνες-τους δέν είναι δύσκολοι, αλλά δέν έχουν πλατειά ισχύ.
- 8) Καθαρεύουσα και επίπεδο λόγου των μορφωμένων: αναγκαστικά ταυτίζονται / είναι δυνατό να επικαλύπονται σε μεγάλο βαθμό / είναι άσχετα μεταξύ-τους.
- 9) Το ποιητικό ύφος: οπωσδήποτε καθρεφτίζει τη λαϊκή γλώσσα / οπωσδήποτε ακολουθεί την καθαρεύουσα, άν τύχει να υπάρχει διγλωσσία / μπορεί να είναι κάτι το ιδιαίτερο / μπορεί να ανήκει είτε στη μία είτε στην άλλη.
- 10) Η ύπαρξη διγλωσσίας σε κάποια χώρα μπορεί να δηλώνει: έντονη εθνική συνείδηση / ασάφεια ως προς την εθνική ταυτότητα / ύπαρξη “ανοιχτής κοινωνίας” (δηλ. κοινωνίας χωρίς πολλά στεγανά) / ύπαρξη “κλειστής κοινωνίας” (δηλ. κοινωνίας με πολλά στεγανά) / ένταξη στο νεότερο τεχνολογικό πολιτισμό / οικονομική υπανάπτυξη.
- 11) Η διγλωσσία: δημιουργεί κοινωνικές διακρίσεις / διαιωνίζει τις κοινωνικές διακρίσεις / βοηθάει στην κατάργηση των κοινωνικών διακρίσεων.

Τμήμα 1-6: Γραμματική.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις.

Έβδομη ομάδα ερωτήσεων.

- 1) Θέλετε ν' αγοράσετε ένα μονόγλωσσο ελληνικό λεξικό. Σκεφτείτε κριτήρια (πέρα από την τιμή και την εμφάνιση) που θα χρησιμοποιήσετε για να αποφασίσετε ποιό απ' όσα βρίσκετε στο βιβλιοπωλείο θα προτιμήσετε. Θα πρέπει να έχετε αποφασίσει και για ποιό σκοπό το χρειαζόσαστε.
- 2) Θέλετε ν' αγοράσετε ένα δίγλωσσο λεξικό. Τί θα συγκρίνετε ανάμεσα στα λεξικά που βρίσκετε στο βιβλιοπωλείο; Τί πληροφορίες θα θέλατε να δίνει;
- 3) Σε τί διαφέρει ένα "αντίστροφο" από ένα "ευθύ" λεξικό; Ποιό αντίστροφο λεξικό της νέας ελληνικής ξέρετε και ποιό κάποιας άλλης νεότερης γλώσσας; Ξέρετε κάποιο αντίστροφο λεξικό της αρχαίας ελληνικής; Μπορείτε να τα συγκρίνετε, ώστε να αποφασίσετε ποιό είναι πιό αξιόπιστο ή πιό χρήσιμο;
- 4) Τί είδους λεξικά είναι οι *tesauri* και τί είδους τα *λεξικά συχνότητας*;
- 5) Αναφέρετε λεξικά δύο ξένων γλωσσών που δίνουν και την προφορά των λέξεων. Ποιά χρησιμοποιούν το διεθνές φωνητικό αλφάβητο, και ποιά έχουν δικό-τους σύστημα φωνητικού συμβολισμού;
- 6) Σκεφτείτε κάποια συγκεκριμένα γλωσσικά φαινόμενα, είτε στα ελληνικά είτε σε άλλη γλώσσα, που για να τα διδάξετε σε ξένους, δηλαδή για να προετοιμάσετε διδαχτικό υλικό, θα ήταν ωφέλιμη η χρήση ενός *αντίστροφου λεξικού*. (Ξαναδείτε κάποιες από τις ερωτήσεις της πέμπτης ομάδας.)
- 7) Γιατί δέν είναι σωστό ο ερευνητής να κάνει στον πληροφορητή-του απευθείας ερωτήσεις του τύπου: «Προφέρετε *σ ή ζ πριν από μ*», ή «*τί κατάληξη βάζετε στη γενική του ενικού των θηλυκών ονομάτων*»;
- 8) Φιλολόγος δέχεται την προφορά του ρήματος 'ακουμπάω' με σκέτο [b] και όχι προορινισμένο [ɱb], παρόλο που η λέξη δημιουργήθηκε το μεσαίωνα από το λατινικό *accumbō*, δέ δέχεται όμως προφορά [νίɪdeo] για το πρόσφατο δάνειο *video*. Πώς κρίνετε την τοποθέτησή-του ως προς παλιότερες και ως προς σύγχρονες γλωσσικές εξελίξεις;
- 9) Ιστορικός γλωσσολόγος εξηγεί σαν φυσιολογική εξέλιξη το γεγονός ότι θηλυκά της αρχαίας ελληνικής του τύπου: 'ή πλάτανος' αργότερα εξομαλύνθηκαν αναλογικά προς τα άλλα ονόματα σε -ος και έγιναν αρσενικά. Ο ίδιος κατηγορεί ταξιτζή που λέει: 'αυτός ο οδός'. Πώς κρίνετε την τοποθέτησή-του ως προς παλιότερες και ως προς σύγχρονες γλωσσικές εξελίξεις;
- 10) Μορφωμένος λέει: «ο πρόεδρος του Μεξικό, οι αντάρτες της Κостаρίκα, ο πόλεμος της Βοσνία», κατηγορεί όμως όσους εξομαλύνοντας το κλιτικό παράδειγμα λένε: «του συνέδριου» (αντί: «του συνεδρίου»). Σχολιάστε τη συνηθισμένη αντίληψη πως οι γλωσσικές αλλαγές οφείλονται αποκλειστικά στους αμόφωτους.

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΙΣΧΥΡΙΣΜΩΝ

Σχολιάστε τους παρακάτω ισχυρισμούς.

Εβδομη ομάδα ισχυρισμών.

1) "Το αρχαιοελληνικό λεξικό *Thesaurus linguae Graecae*, που καταγράφεται στην Καλιφόρνια με χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών, περιέχει κιάλας 60 εκατομμύρια λέξεις, πράγμα που σημαίνει πως η αρχαία ελληνική γλώσσα ήταν η πλουσιότερη γλώσσα του κόσμου." (Απο δημοσιεύματα εφημερίδων.)

2) Υπόδειξη: Μπορείτε να επισημάνετε τουλάχιστον δύο απο τις παρανοήσεις καθώς και προκαταλήψεις που οδήγησαν σ' αυτό τον ισχυρισμό.

3) "Ένα καλό δίγλωσσο λεξικό πρέπει να περιέχει τουλάχιστο 50 χιλιάδες λέξεις."

4) "Ο επιστήμονας ερευνητής μπορεί να έχει μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στο γλωσσικό αισθητήριο ενός μορφωμένου παρά ενός αμόρφωτου γλωσσικού πληροφορητή."

5) "Οι τάδε τύποι λέξεων στη γλώσσα-μας είναι λάθος, αλλά δυστυχώς σήμερα τους χρησιμοποιούν οι περισσότεροι." (Απο δημοσιεύματα εφημερίδων.) Ποιές επιστημονικές αρχές παραβιάζει ένας τέτοιος ισχυρισμός;

6) "Είναι λάθος να προφέρετε τη λέξη *άντρας* με σκέτο [d], πρέπει να την προφέρετε με προρινισμένο [nd]."

7) "Όπως σε όλα τα άλλα, έτσι και στη γλώσσα πρέπει να ξεκινάμε με ιστορική εξέταση."

ΤΕΣΤ ΠΟΛΛΑΠΛΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

Υπογραμμίστε τη σωστή απάντηση ή τις σωστές απαντήσεις.

Έβδομο ερωτηματολόγιο.

1) Σε εφημερίδες διαβάζουμε: "Επιτέλους ας μάθουν και οι εκφωνητές απ' τη βόρεια Ελλάδα πως το σωστό στη γλώσσα-μας είναι 'σπρώχνω' και όχι 'σμπρώχνω'". Η κρίση αυτή δείχνει: ευφυΐα / υποτίμηση των ομιλητών της βόρειας Ελλάδας / εκτίμηση των παραδόσεων / πνευματικό θράσος / αγωνία για τα πεπρωμένα της φυλής / ανεχτικότητα.

2) Κάποιος ομιλητής λέει: 'Να πάτε απο την άλλη την οδό'. Το συμπέρασμά-μας για τη γλωσσική-του χρήση είναι: πρόκειται για όχι μορφωμένο / πρόκειται για ομιλητή τοπικής διαλέχτου / πρόκειται για κοινωνικά ύποπτο άτομο που πρέπει να το αποφεύγουμε.

3) Σε τί είδους γραμματική ανήκουν οι παρακάτω διατυπώσεις, στη ρυθμιστική (δηλ. στην ανεπιστημονική), ή στην επιστημονική, και πιά συγκεκριμένα στη συγχρονική ή στην ιστορική; Δηλώστε με τις συντομογραφίες: ρυθμ. / συγχρ. / ιστ.

η πλειοψηφία των νότιων Ελλήνων λένε 'πεινάγα', ενώ των βόρειων λένε 'πεινούσα': _____

προφέρουμε ηχηρά σύμφωνα στις φράσεις: 'τον Πέτρο, τον Τάκη, τον Κώστα', επειδή συμβαίνει αφομοίωση ηχηρότητας απο το προηγούμενο ρινικό σύμφωνο: _____

πολλοί προφέρουν στην παραπάνω περίπτωση απροορίνιστο σύμφωνο, όμως αυτή η προφορά θα έπρεπε να αποφεύγεται: _____

τέτοια προφορά παλιότερα δέν υπήρχε: _____

η γενική στα νέα ελληνικά συχνά αντιστοιχεί τόσο στη γενική όσο και στη δοτική των γερμανικών: _____

στη νεοελληνική γενική παρουσιάζεται συγκρητισμός γενικής και δοτικής: _____

πρέπει όμως να χρησιμοποιείται κάπου κάπου και η δοτική, για σαφήνεια στην έκφραση και για να πετύχουμε γλωσσικό πλούτο: _____

δυστυχώς η ελληνική γλώσσα έχασε τη δοτική πτώση: _____

ο τύπος 'πεινάγα' είναι νεότερος απο τον τύπο 'πεινούσα': _____

ο τύπος 'καθόμαστε' συνηθίζεται περισσότερο στη νότια Ελλάδα, ενώ ο τύπος 'καθόμασαν' συνηθίζεται περισσότερο στη βόρεια: _____

ο τύπος 'πεινάγα' δέν είναι τόσο καλός, και πρέπει να αποφεύγεται: _____

πρέπει επιτέλους και οι εκφωνητές των καναλιών απο τη βόρεια Ελλάδα να μάθουν να προφέρουν «σπρώχνω» και όχι «ζμπρώχνω».

τύποι όπως 'Μπραήμης, Σήφης, Μιχάλης, Αβράμης, Γαβρήλος' ανήκουν μάλλον στη λαϊκή παρά στη λόγια γλώσσα.

τύποι όπως τύποι όπως 'Ιμβραήμ, Ιωσήφ, Μιχαήλ, Αβραάμ, Γαβριήλ' είναι πιά όμορφοι απο τους άλλους.

τύποι όπως «κοιμόσαντε» δέν είναι σωστά ελληνικά.

είναι προτιμότερο στην Κοινή νεοελληνική να λέμε «κοιμόντουσαν» αντί «κοιμόσαντε».

Τμήμα 1-7.6.1

Διγλωσσία: γλωσσικά αποτελέσματα.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις.

Ογδοη ομάδα ερωτήσεων.

1) Αναφέρετε δύο αντίστοιχα κλιτικά παραδείγματα απο το ρηματικό σύστημα, ένα της δημοτικής και ένα της καθαρεύουσας, που να μπορούν να χρησιμεύουν σάν επιχείρημα πως οι δύο γλωσσικές ποικιλίες είναι διαφορετικές αλλά συγγενικές μεταξύ-τους. Ζητάμε ολόκληρα κλιτικά παραδείγματα, *paradigms* (π.χ. όλα τα πρόσωπα κάποιου ρηματικού “χρόνου”), και όχι σκέτα *examples*, όπως λένε: «π.χ.»!

2) Αναφέρετε άλλα δύο κλιτικά παραδείγματα που να χρησιμεύουν σάν επιχείρημα πως στην πραγματικότητα πρόκειται για διαφορετικές γλώσσες. Πάρτε υπόψη τουλάχιστον τη μορφολογία και τη φωνολογία, άν όχι και τη σύνταξη. (Μή σας παρασύρει το κοινό αλφάβητο!)

3) Κάντε το ίδιο με κλιτικά παραδείγματα απο το ονοματικό σύστημα.

4) Κατα τί παραβαίνουν τους φωνολογικούς ή τους μορφολογικούς κανόνες της νέας ελληνικής οι παρακάτω καθαρευουσιάνικοι τύποι; Υπογραμμίστε το προβληματικό στοιχείο και σημειώστε πλάϊ στον καθένα, άν παρουσιάζει χασμωδία (χ.), ανεπίτρεπτο συμφωνικό σύμπλεγμα (συ.), ανεπίτρεπτο σύμφωνο σε τέλος λέξης (σ.τ.), ή ανώμαλη κλίση (κ.).

πηνοτροφείον ___ ευθηνία ___ πτωχεία ___ ο Ιωάννης ___ ο Αβραάμ ___
 ο Ιμβραήμ ___ η οδός ___ της εγκυκλίου ___ δένδρον ___ χθές ___ κτές ___
 παίει ___ φθαίει ___ ενδάξει ___ ο εκσκαφεύς ___ άνδρες ___ κόμβος ___
 ο νάπτης ___ ο βασιλεύς ___ του ιερέως ___ ο ιερεύς ___ ο άναξ ___
 ο κοσμήτωρ ___ του κοσμήτορος ___ νύμφη ___

Σε μερικές λέξεις παρουσιάζεται “υπερδιόρθωση”, όπως συμβαίνει και κατα την εκμάθηση ξένης γλώσσας. Ποιές είναι κατα τη γνώμη-σας αυτές οι λέξεις;

6) Κάντε το ίδιο για τα παρακάτω ατελώς προσαρμοσμένα δάνεια απο τα γαλλικά. Τα δάνεια μένουν απροσάρμοστα συνήθως σε «καθωσπρέπει» γλώσσα, δηλαδή σε επίπεδο λόγου επηρεασμένο απ’ την καθαρεύουσα: απο λιγότερο μορφωμένους συχνά τα ακούμε με προσαρμοσμένη μορφή.

το γκαζόν ___ το γκαράζ ___ το μπετόν ___

7) Ποιές λέξεις φαίνεται να παρουσιάζουν περισσότερα φωνολογικά και μορφολογικά προβλήματα, τα δάνεια απο τα γαλλικά ή τα δάνεια απο την καθαρεύουσα; _____

8) Βρείτε πρδτ. απο βιβλία ή εφημερίδες οπου μέσα στη σημερινή δημοτική ανακατεύονται καθαρευουσιανισμοί.

9) Σκεφτείτε πάλι την ερώτηση #17 της τέταρτης ομάδας, σχετικά με την έλλειψη ικανοποιητικού αριθμού συνωνύμων στα νέα ελληνικά, ιδιαίτερα στις θεωρητικές επιστήμες. Συσχετίστε το φαινόμενο με τον «καθαρισμό» της γλώσσας απο δάνεια που επαγγέλθηκαν οι καθαρευουσιάνοι.

10) Σχολιάστε και πάλι τον «καθαρισμό» της γλώσσας απο τα «μισητά» δάνεια: Τον περασμένον αιώνα, η λ.(έξη) *φαμίλια*, επειδή ερχόταν απο τα ιταλικά, αντικαταστάθηκε απο τη λ. *οικογένεια*. Τούτη η λ. υπήρχε κατα την ελληνιστική εποχή σαν παράγωγη της λ. *οικογενής* 'δούλος γεννημένος στο σπίτι και όχι αγορασμένος', και σήμαινε 'ιδιότητα' ή ίσως 'πιστοποιητικό ενός τέτοιου δούλου'. Διαλέχτηκε να αντικαταστήσει τη λ. *φαμίλια*, επειδή η ιταλική λ. *famiglia* ξεκινάει ετυμολογικά απο το υστερολατινικό *familia* 'το σύνολο του υπηρετικού προσωπικού'. Δηλαδή η λ. *οικογένεια* είναι μεταφραστικό δάνειο του ιταλικού *famiglia*. Η ελληνιστική λ. *εκνευρίζω* 'κόβω τους τένοντες' χρησιμοποιήθηκε σαν μετάφραση του γαλλικού *énerver, s'énerver*. Γιαυτό έχει αποκτήσει και το μέσο τύπο *εκνευρίζομαι*. Η λ. *εντατικός*, που σήμαινε 'διεγερτικός, αφροδισιακός', χρησιμοποιήθηκε σαν μετάφραση του γαλλικού *intense*. Οι αρχαίες λ. *ενδόμυχος* 'κρυμμένος στο μυχό, που στήνει παγίδα', *εκδρομή* 'στρατιωτική επίθεση' άλλαξαν σημασία, γιανα αποδόσουν αντίστοιχα το γαλλικό *intime* και το αγγλικό *excursion*. Η σημερινή λ. *τεχνολογία* αποδίδει το διεθνισμό *technology* και είναι άσχετη προς το ελληνιστικό *τεχνολογία* 'συστηματική γραμματική ανάλυση'. Η φράση *ελεύθερη κοπέλα* μεταφράζει το γαλλικό *fille libre*, και έχει άλλη σημασία απο το ελληνιστικό *ελευθέρα* 'παντρεμένη' (επειδή δέ βρίσκεται πιά στην εξουσία του πατέρα-της). Η φράση *το θέμα είναι επι τάπητος* μεταφράζει το γαλλικό *sur le tapis*. Όμως στα γαλλικά η λ. *tapis* δέ σημαίνει μόνο 'χαλί', σημαίνει και 'τσόχα επίσημου τραπεζιού'.

ΙΣΧΥΡΙΣΜΟΙ

Σχολιάστε τους παρακάτω ισχυρισμούς. Δύο απο αυτούς είχαν ξαναπαρουσιαστεί στην πρώτη και στην πέμπτη ομάδα ισχυρισμών.

Όγδοη ομάδα ισχυρισμών.

- 1) "Η καθαρεύουσα είναι πλουσιότερη απο τη δημοτική, επειδή διαθέτει πολλά (απόλυτα) συνώνυμα, όπως: 'όμμα, ομμάτιον, οφθαλμός'."
- 2) "Χρήση της καθαρεύουσας οδηγεί σε αναβίωση των αρχαίων ελληνικών."
- 3) "Γνώση της καθαρεύουσας μας βοηθάει να μαντέψουμε τις σημασίες των αρχαίων ελληνικών λέξεων."